

TADAS SNUVIŠKIS

Realumas ir žinojimas: dvi Vaišešikos išsilaisvinimo teorijos problemos

Santrauka

Šiame straipsnyje nagrinėjama realumo ir žinojimo problema Vaišešikos išsivadavimo teorijoje. Išsivadavimas yra pagrindinis Indijos filosofinių mokyklų tikslas. Tai pasakytina ir apie Vaišešiką, kurioje išsivadavimas apibrėžiamas kaip mentalinių sąvybių (pažinimo, skausmo ir kt.) *nebuvimas* savastyje. Tačiau yra problema, susijusi su išsivadavimo apibrėžimu kaip nebuvimu. *Vaišešika* nepripažino nebuvimo *padārthos*, o tai reiškia, kad nebuvimas (kaip ir išsilaisvinimas) nėra realus, t. y. neegzistuojantis ir priklausomas nuo savasties.

Atsižvelgiant į tai, kaip galima siekti kažko, ko nėra? Šiame straipsnyje siūlau susieti išsivadavimą su specifiniu žinojimo būdu, jogos percepcija, kuri suponuoja kitokią, t. y. antirealistinę, ontologiją. Vienas iš jogos praktikos padarinių yra jogos percepcija, leidžianti pažinti visas *padārthas* (pasaulį). Dėl jogos percepcijos net ir tariamai egzistuojantys objektai tampa priklausomi nuo suvokėjo. Taigi nėra nebuvimo ar buvimo, nes abu yra vienodai „idealūs“ objektai.

Esminiai žodžiai: Vaišešika, išsivadavimas, jogos percepcija, realumas, žinojimas.